
КЫРГЫЗ АЙЫЛ ЧАРБА, ИЛИМ ЖАНА ЭКОЛОГИЯ ЖУРНАЛИСТЕРИНИН АССОЦИАЦИЯСЫ
КЫРГЫЗСКАЯ АССОЦИАЦИЯ ЖУРНАЛИСТОВ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА, НАУКИ И ЭКОЛОГИИ
KYRGYZ AGRICULTURAL, SCIENCE, AND ENVIRONMENTAL JOURNALISTS ASSOCIATION

Турусбеков көчөсү 109/3, 504-кеңсе, 720001, Бишкек, Кыргыз республикасы

Ул.Турусбекова 109/3, офис 504, 720001, Бишкек, Кыргызская Республика

109/3 Turusbekov St, office 504, 720001, Bishkek, Kyrgyz Republic

kaieja.info@gmail.com; kaieja.president@gmail.com

www.kaieja.kg

+996 555448977

Айыл чарба журналисттери үчүн колдонмо

1. Айыл чарба журналистикасы

Негизги принциптер:

- Айыл чарба тармагын түшүнүү: Айыл чарбадагы негизги процесстерди изилдеңиз (өсүмдүк өстүрүү, мал чарбачылык, агротехнологиялар).
- Маалыматтын жеткиликтүүлүгү: Окурмандар үчүн түшүнүктүү тилди колдонуңуз, татаал илимий терминдерден качыңыз же алардын түшүндүрмөсүн кошо жазыңыз.
- Ишенимдүү булактар: Айыл чарба институттарына, фермердик бирикмелерге жана статистикалык маалыматтарга таяныңыз.

Маалыматты кайдан издөө керек:

- Айыл чарба министрлиги
- Айыл чарбага байланыштуу илимий-изилдөө институттары
- Фермердик ассоциациялар жана кооперативдер
- Эл аралык уюмдар (FAO, IFAD)

Маанилүү темалар:

1. Агрэкология жана туруктуу айыл чарбасы

- Органикалык дыйканчылык: тренддер, маселелер, келечек
- Топуракты жана экосистеманы калыбына келтирүү: агротоккой, сидераттар, биопрепараттар
- Климаттын өзгөрүшүнүн түшүмдүүлүккө жана фермердик практикаларга тийгизген таасири

2. Агросектордогу технологиялар

- Так дыйканчылык: GPS, дрондор, сенсорлор
- Агро-ITнин өнүгүүсү жана фермердик чарбалардын санариптештирилиши
- ГМО: мифтер жана чындык, артыкчылыктары жана кемчиликтери
- Айыл чарбасынын роботизациясы

3. Агросаясат жана мыйзамдар

- Фермерлерди мамлекеттик колдоо: субсидиялар, жеңилдиктер, кредиттер
- Жер семирткичтерди жана пестициддерди колдонуу жөнүндөгү эрежелер
- Жер саясаты: ижара, менчиктештирүү, агрардык реформалар
- Айыл чарба продукцияларынын эл аралык соодасы

4. Тамак-аш коопсуздугу

- Айыл чарба продукцияларынын сапатын көзөмөлдөө жана азык-түлүк коопсуздугу
- Жаныбар чарбасында колдонулган антибиотиктер жана гормондор
- Тамак-аштын жасалмалоосу: сүт, бал, эт кантип жасалмаланат
- Айыл чарба химиясынын керектөөчүлөрдүн ден соолугуна тийгизген таасири

5. Айыл чарба секторунун социалдык аспектери

- Фермерлердин жана айыл чарба жумушчуларынын эмгек укуктары
- Айыл жергесиндеги демографиялык кризис жана жаштардын кетиши
- Айыл чарбасында аялдардын ролу: көйгөйлөр жана жетишкендиктер
- Айыл чарба сектору үчүн билим берүү жана кадр даярдоо

6. Айыл чарбанын каржысы жана экономикасы

- Ар кандай айыл чарба өсүмдүктөрүнүн жана мал чарбасынын рентабелдүүлүгү
- Айыл чарба продукциясынын экспорту жана импорту
- Айыл чарбасына инвестициялар: каражат кайда жумшалууда?
- Фермерлер үчүн жаңы рыноктор

7. Фермердик чарбалар жана чакан ишканалар

- Кантип өз фермердик ишинди баштоо керек?
- Урбанистикалык айыл чарба: чатыр фермалары, вертикалдык дыйканчылык
- Ийгиликтүү фермерлердин тажрыйбасы: чыныгы кейстер
- Айыл чарба кооперативдери жана алардын экономикадагы ролу

8. Пестициддерди туура колдонуу жана анын маанилүүлүгү

Пестициддерди колдонуу – заманбап айыл чарбасынын ажырагыс бөлүгү. Алар түшүмдү зыянкечтерден, оорулардан жана чөп-чардан коргоого жардам берет, бирок туура эмес колдонулганда адамдардын ден соолугуна, айлана-чөйрөгө жана биологиялык ар түрдүүлүккө зыян келтириши мүмкүн.

8.1. Адамдын ден соолугуна тийгизген таасири

- Коопсуздук эрежелерин сактабаган фермерлер жана айыл тургундары үчүн кесепеттери (уулануу, өнөкөт оорулар).
- Тамак-аштагы пестициддердин калдыктары: уруксат берилген нормалар жана ашыкча колдонуу коркунучу.
- Пестициддердин организмге тийгизген таасири боюнча изилдөөлөр.

8.2. Экологиялык тобокелчиликтер

- Топурак жана суунун булганышы: химиялык заттар кантип айлана-чөйрөгө тарайт.
- Пайдалуу курт-кумурскаларга (бал аарылар, божомол кумурскалар) жана экосистемага зыяны.
- Зыянкечтердин пестициддерге туруктуулугунун өсүшү жана химикаттарды көбүрөөк колдонуу зарылдыгы.

8.3. Коопсуз колдонуу ыкмалары

- Химиялык заттарды колдонууда дозалоо жана эрежелерди сактоо.
- Фермерлердин жеке коргоо каражаттарын колдонушу.
- Айланма эгин айдоо жана өсүмдүктөрдү коргоонун интеграцияланган ыкмалары химияга болгон көз карандылыкты азайтуунун жолу катары.
- Альтернативдик ыкмалар: биопестициддер, агроэкологиялык ыкмалар.

8.4. Мамлекеттик жөнгө салуу

- Пестициддерди колдонуу боюнча эл аралык жана улуттук стандарттар.
- Тыюу салынган жана уруксат берилген заттар.
- Контрафакттык жана мыйзамсыз химиялык заттарга каршы күрөшүү.

